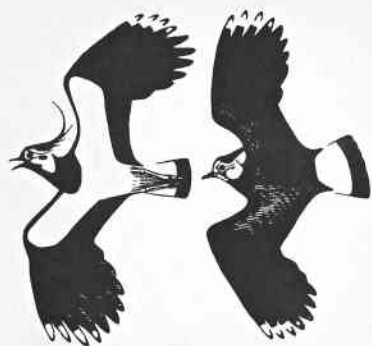

ISSN 0908-8
Postbesørget

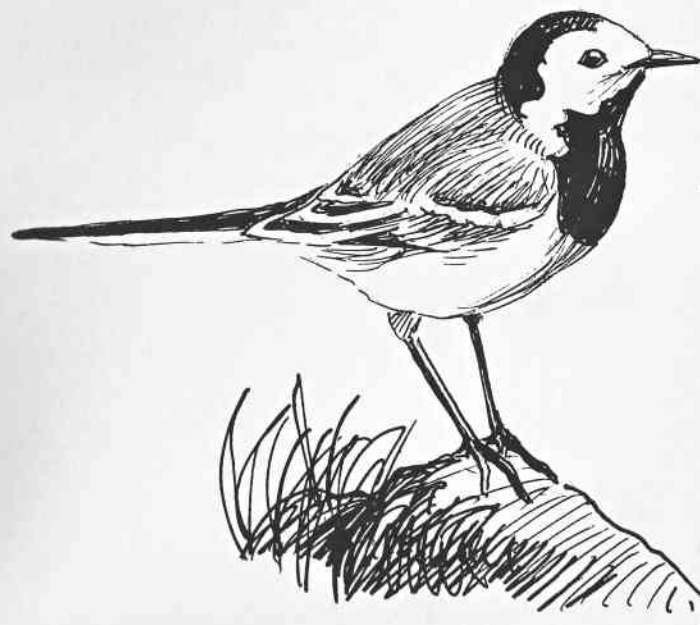
09106 DDC 209 000
NIELS BOMHOLT JENSEN
LANGEMARKEN 3
ULBØLLE
5762 VESTER SKERNINGE

Dansk Ornitologisk Forening

Foreningen for fuglebeskyttelse

HAVREVIMPEN DOF- FYN

3. ÅRGANG NR. 4, DEC. 1995

Nyt fra bestyrelsen
Storeholm

Viggelsø
Landsrapportgruppen

HAVREVIMPEN

Udgives af Dansk Ornitologisk Forenings lokalafdeling for Fyns Amt

ISSN 0908-858X

Oplag: 610

Tryk: Mikro-Forma

Redaktion:

Jacob Sterup Andersen - Niels Larsen
Hans Milter Pedersen - Tim Hansen

Kontaktadresse, redaktionen:

Niels Larsen, Fengersvej 34 st.tv. 5230 Odense M, tlf. 66 14 49 86

Siden sidst:

Tim Hansen, Isgaardsvej 36 st.th. 5000 Odense C, tlf. 65 91 27 36

Kontaktadresse, bestyrelsen:

Flemming Byskov, Bystævnevej 1A, 5750 Ringe, tlf. 65 98 22 18

Indhold:

Fra redaktionen	3
Nyt fra bestyrelsen	4
Fuglenes Danmark	5
Storeholm 1992 - 1995	6
Siden sidst	13
Viggelsø	16
Landsrapportgruppen	18
Generalforsamling	20
Møder	20
Stortur til Bosporus	21
Ekskursioner	22
Fugle omkring molen	23

Tegninger: Aksel Hansen - forsiden

Ole Runge: side 15 - 23

Fotos: Jens Bækkelund: side 5

Poul Henrik Harritz: side 12

Niels Larsen: side 14

Copyright: DOF-Fyn. Udgivelsen må kun citeres med tydelig kildeangivelse

Fra redaktionen

Dette er så årets sidste udgave af Havrevimpen. Vi håber, at alle DOF-Fyns medlemmer har haft en masse gode fugleoplevelser i 1995. Vi i redaktion og rapportgruppe vil gerne delagtiggøres i flest muligt af disse fugleagttagelser. Brug derfor den kommende mørke tid til at gå dine notesbøger igennem, så vi kan modtage dine indberetninger snarest muligt efter nytår. Indsendelse kan ske til Niels Larsen eller Jacob Sterup Andersen. At de fynske fugleobservationer også bruges i en større sammenhæng illustreres af artiklen om Landsrapportgruppen bagest i bladet.

I dette nummer introduceres en ny fast rubrik "Nyt fra bestyrelsen",

således at DOF-Fyns medlemmer fremover kan blive endnu bedre orienteret om, hvad der foregår på fuglefronten i det fynske. I denne forbindelse skal også lyde en opfordring om en større deltagelse i de efterhånden mange arrangementer, bestyrelsen stabler på benene, så som åbent hus i lokalet, møder, ekskursioner og ikke mindst den kommende generalforsamling.

I lighed med tidligere vedlægges også i år et girokort på 40 kr til frivillig indbetaling. Havrevimpen udsendes også i 1996 til alle DOF-Fyns ordinære medlemmer, men en del af udgiften vil vi gerne have dækket af brugerbetaling.

Godt nytår til alle

Sommerfugle på trækk

Insektfolkene har fået øjnene op for de iagttagelser vi gør, når vi står på træklokaliteterne. Det viser sig nemlig, at de ting vi gennem mange år har set på f.eks. Dovns Klint med ind- og udtrækkende sommerfugle, ikke findes beskrevet i insektlitteraturen. Selvfølgelig er man bevidst om, at de trækkende arter som f.eks. tidsselfugl og admiral hvert år trækker ind i landet, men hvornår, hvor mange og hvordan er man overhovedet ikke klar over.

De fleste insektfolk er endvidere overbevist om, at admiral og tidsselfugl bliver her i landet og dør om vinteren. Der er endnu ikke lavet "ringmærkning" af sommerfugle i Europa, som evt. kunne sandsynliggøre, at nogle af individerne forsøger at nå tilbage til overvintringsområdet, der normalt findes syd for alperne.

Undertegnede er derfor interesseret i alle de iagttagelser af trækkende sommerfugle, som findes i ornitologernes notesbøger. Dato, år, tidspunkt, antal flyvehøjde og meget andet som måtte være noteret.

Otto Buhl, Tanggårdsvej 8, 5270 Odense N

Nyt fra bestyrelsen

Michael Mosebo Jensen

Da det er første gang denne spalte giver lyd, er det måske på sin plads med en kort indledning: Vi mødes ca. en gang om måneden i lokalet på Risingvej i Odense fra kl. 19 og til vi er færdige med dagsordenen, der kan nå op på over 20 punkter på de mest ivrige dage. Når jeg her skal give et referat fra sidste møde (30. okt.), tror jeg, det er en god ide at fremtøre med den påstand, at det vi diskuterer generelt kan inddeles i fire overskrifter: *Fredning, formidling, fugleregistrering og økonomi.*

Jeg starter med det sidste - og det går jo fint - der er over 100.000 kr på kontoen, beretter kasserer Kaj Pedersen, og Morten Nielsen har lige revideret, så vi tror på ham.

Fredning: Her er det som regel Kurt Due, der redegør for Fyns almene tilstand. Egensedybet har det godt med stor tilslutning fra store mængder af svømmeændere - og der må lægges op til, at hele området skal være jagtfrit.

Æbelø kan få det meget bedre med de nye tiltag, som Æbeløfonden tilstræber, efter at købet er godkendt endeligt: Ingen vandfuglejagt på Æbeløholm, grøfter kastes til, træer henlægges til insekters frie afbenyttelse, sejlads og kørsel stoppes, havørnefodring etableres og der oprettes en feltstation på Æbeløgård.

Oversvømmelsen af Sundet ved Fåborg kan ligeledes forbedres, hvis søen udstyres med enkelte øer. DOF-Fyn fremsender et forslag om dette.

Gyldenstens Enge har det ikke så godt, som de kunne have, hvis de plejeforslag, godset ellers har tilsluttet sig, blev ført ud i virkeligheden.

Viggelsø (se artikel herom andetsteds i bladet) og Det sydfynske Øhav ligger i hårdknude m.h.t. at få skabt et godt jagt- og forstyrrelsfrit område.

Formidling: Foruden at meddele os på denne vis, besluttede vi at fortsætte "Åbent Hus"- møderne ud i foråret. Brugen af biblioteket blev bragt på bane, uden at vi kom til en afklaring, men det er en ide at skabe et sted, folk kan søge fugleoplysninger, der er svært tilgængelige andre steder.

Fugleregistrering: Ole Tønder redegjorde for en fin sæson på Sydlangeland i den indkøbte campingvogn og uden for ved netstederne. Samtidig påpegede han også nødvendigheden af at have en fast observatør på en fuglestation. Et udvalg bestående af Søren Bøgelund, Jacob Sterup Andersen, Ole Tønder og undertegnede blev nedsat med det formål at få stationen bemanded med en ringmærker og en observatør til den kommende træksæson.

I silende regn gør formanden klar til at holde åbningstalen ved indvielsen af Keldsnor Fuglestation

Fuglenes Danmark

Nu er det sidste chance, hvis dine resultater fra Atlasundersøgelse og 10-punktstillinger skal med i den endelige bearbejdning.

Vi er ved at være færdige med indtastningen af de tre års materiale og begynder snart på bearbejdningen. Der er kommet en stor mængde oplysninger om mange spændende fund af fugle ind fra de fynske ornitologer, men der mangler desværre oplysninger fra en del kvadrater, som vi ved er blevet undersøgt. Hvis du er blandt dem, der har oplysninger liggende fra 1993-1995, men endnu ikke har fået dem sendt ind, bedes du

så hurtigt som overhovedet muligt sende dem direkte til Morten Nielsen, Valdemarsgade 16, 5700 Svendborg. Vi modtager gerne løse obs. af ynglefund fra de tre år. Ring evt. på tlf. 62 20 19 30 og bed om et skema

I et kommende nummer af Havrevimpfen og på et mandagsmøde d. 5. februar vil vi fortælle om de mange spændende resultater fra Fyn. Heri skulle dine oplysninger gerne indgå.

Lokalkoordinator for Fyn
Henrik Andersen
Storkeløkken 200, Kirkendrup
5270 Odense N
Tlf. 66 18 33 92

Rastende fugle på Storeholm 1992 - 1995

Poul Henrik Harritz

Indledning og formål

Storeholm er en 8 hektarer stor, ubeboet holm, beliggende i Det sydfynske Øhav nordvest for Ristinge Hale, Langeland. Området mellem Ristinge Hale og Marstal på Ærø er centrum for marine dannelser, forårsaget af aflejringer der lægges i vestlig forlængelse af Ristinge Hale og er nedbrydningsprodukter fra Ristinge Klint

I farvandet er gennem de sidste 100 år dannet et "sydfynsk vadehav", hvor anslået 10 kvadratkilometer fladvand har vanddybder under 1 m. En del havbund tørlægges ved aperi-odiske lavvandssituationer.

Siden 1977 har jeg for Skov- og Naturstyrelsen undersøgt sammensætningen af ynglefugle på Storeholm, og tællingerne har indikeret, at Storeholm og omliggende fladvand har en funktion også som træk- og rastelokalitet for ænder, gæs, svaner og vadefugle. Dette set i relation til, at DOF og Danmarks Naturfredningsforening i 1991-1992 opnåede enighed med Danmarks Jægerforbund om at udlægge Storeholmsområdet som jagtfrit, lavvandet havområde, er baggrunden for nærværende undersøgelse, hvor der for første gang søges gennemført en egentlig kortlægning af Storeholm og Storeholmsrev som rastelokalitet for

vadefugle, svømmeænder, gæs og svaner. Desuden er graden af forstyrrelser undersøgt.

Materialer og metoder

Der er i perioden fra 22/7-1992 til 25/7-1995 foretaget 43 optællinger af rastende fugle på Storeholm, og det vest for beliggende Storeholmsrev med omgivende fladvand.

Optællingerne fordeler sig med 11 i 1992, 12 i 1993, 13 i 1994 og 7 i 1995. Fordelingerne af optællinger i de enkelte måneder er opsummeret i skema 1 og 2.

Det totale antal observationstimer er anslået til 88 timer, der er fordelt, så der er søgt opnået tælling minimum hver tredje uge. Juni måned er ikke dækket, da der på dette tidspunkt stadig er adgangsforbud på ynglereservatet, og de tilladte to årlige ynglefugle-tællinger er overstået ultimo maj.

Samtlige fugle er optalt på Storeholm og Storeholmsrev (i alt 9,8 ha) og det omgivende fladvand (anslået til ca. 1,5 kvadratkilometer). Se kortskitsen.

Øvrige forhold, herunder jagtaktivitet og anden forstyrrelse, er noteret.

Der er brugt teleskopkikkert (20 x forstørrelse).

Vadefugle For 13 udvalgte arter er noteret maksimal forekomst for hver af årets måneder, samt gennemsnitsforekomst for den pågældende måned

Art	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
ant tælling	2 2	2 2	2 1	3 3	3 3	0	5 3	4 3	7 3	7 3	5 3	3 3
Strandskade	62	<u>235</u>	70	158	86		210	163	142	80	90	107
	55	138	70	90	67		136	122	50	23	34	47
Vibe	0	2	5	4	4		41	250	<u>350</u>	9	1	0
	0	1	4	3	3		15	95	67	2	0	0
St. præstekr.	0	2	6	5	13		47	61	<u>208</u>	25	90	0
	0	1	3	3	10		27	50	80	5	20	0
Strandhjejle	1				4		10	<u>283</u>	80	160	32	10
	1				1		5	95	22	79	14	3
Hedehjejle		100		60			40	350	<u>4000</u>	2000	700	440
		50		20			17	103	907	913	140	147
Storspove	73	9		32			140	78	<u>178</u>	138	114	56
	37	6		11			98	47	63	84	35	34
Lille spove				28			4	<u>62</u>				
				9			1	16				
Stor kobber					13		<u>59</u>	32	3	1	1	2
					11		20	12	1	0	0	1
Lille kobber			25				30		34	<u>149</u>	2	
			13				10		5	35	0	
Rødben	3	31	20	51	3		<u>220</u>	88	105	65	34	64
	2	26	14	22	3		57	64	37	35	15	30
Hvidklire							12	26	<u>44</u>	3		
							6	14	16	1		
Islandsk ryle	70		<u>80</u>				50	45	40	20		76
		35		27			12	17	14	3		25
Alm. ryle	1500	800	180	2500	354		600	3410	4000	<u>6000</u>	2000	2200
	775	420	128	1167	301		403	2061	1929	2201	850	1184
Øvrige				1	1		36	19	42	9		
				0	1		22	12	8	2		
Max-tal	1639	1249	306	2919	478		1499	4867	9184	<u>9459</u>	3064	2955
Middeltal	870	627	232	1332	397		829	2708	3199	3383	1108	1471

Skema 1. Rastende vadefugle ved Storeholm 1992-1995.

Fed skrift angiver maksimal forekomst for den pågældende måned. Normal skrift (2 linie) er gennemsnittet af forekomster under de tællinger der i projektperioden er foretaget i den pågældende måned. Understreget tal er maksimalforekomsten i hele projektperioden. Øvrige omfatter følgende rastende arter: stenvender, dobbeltbekkasin, svaleklire, trnksmed, sortklire, mudderklire, dværgryle, krumnæbbet ryle, sandløber, brushane og klyde. Under "antal tællinger" angives antallet af månedlige tællinger i projektperiodens fire kalenderår. Tallet efter brækstregen angiver hvor mange år, den pågældende måneds tællinger er gennemført i.

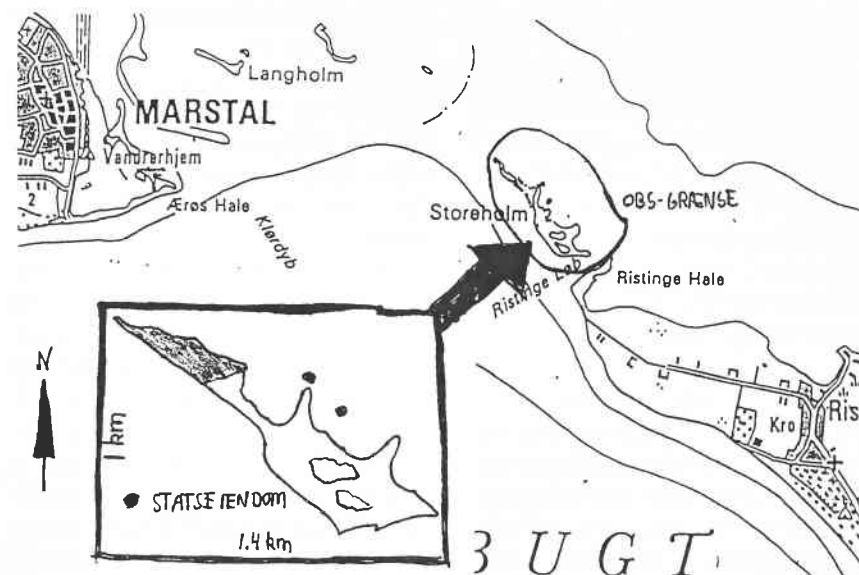
Svaner, gæs og ænder. For 9 arter af svaner, gæs og ænder er der talt maksimal forekomst for hver måned samt udregnet gennemsnitstal. Desuden er de i relation til planlægningen af de "jagtfrie områder" arters forekomst opsummeret, ligesom der er set nærmere på fire jagtbare andearter.

Art	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
ant. tælling.	2 2	2 2	2 1	3 3	3 3	0	5 3	4 3	7 3	7 3	5 3	3 3
Knopsvane	395	36	28	52	120		37	30	502	291	182	237
	219	18	14	28	67		15	12	188	112	44	111
Knortegås	21	20	350	500	280		2		150	900	65	70
	14	10	182	367	95		1		53	356	25	23
Bramgås			*1200	1					21	2		
			410	0					3	0		
Gravand	312	290	180	150	84		180	190	460	733	424	475
	308	160	90	115	51		89	102	146	350	182	382
Gråand	600	175	36	10	11		20	75	333	700	720	1250
	475	88	21	7	5		4	43	62	378	252	473
Pibeand	127		120	15				20	665	420	105	40
	108		90	6				5	182	241	37	22
Spidsand	150	264	121	70	3		40		40	435	450	380
	135	132	80	38	2		8		9	174	164	147
Krikand	30		20	45			2	50	260	38	5	40
	15		12	16			0	19	54	16	1	14
Ederfugl	2000	100		2000	500		300	320	110	250	75	400
	1125	50		724	217		73	168	29	75	19	137
Max-tal:	1616	785	885	2042	499		281	365	2431	3519	1951	2492
Middeltal	1293	408	489	987	220		117	181	697	1627	705	1172
"Jagtarter"	752	220	203	67	7		12	67	307	809	454	656

Skema 2. Rastende svaner, gæs og ænder ved Storeholm 1992-1995.

Tekst - se under skema 1. * Det bemærkes, at flokken af bramgæs i april er fra 1992, altså tre måneder før den i artiklen i øvrigt behandlede periode.

Max-tal og middeltal er uden ederfugl. "Jagtarter" er middeltal for: gråand, pibeand, spidsand og krikand

Forstyrrelser

Under optællingsbesøgene er noteret forskellige former for menneskelig aktivitet på eller omkring Storeholm, ligesom der under en række optællinger er noteret rastende flokkes position. Nedenfor er de vigtigste menneskelige adfærdsformer noteret med antal konstateringer af de pågældende forhold.

Jagt på havet syd for øen	8
Jagt på øen eller rev - evt spor	4
Jagt på havet nord for øen	8
Ulovlig jagt - spor efter samme	10
Skilt ulovligt fjernet	7
Spor efter færdsel	7
Turistlandgang	2
Fiskerlandgang	2
Ravindsamling	1
Fiskersejlad tæt på øen	5

Turistsejlad/badning i renden 5
 Sandormegravning/spuling 6
 Fugleflod inden for statens område 9
 Den største kilde til forstyrrelser i området er jagt. "Ulovlig jagt - spor efter samme" er konstateringer af jagt på statens areal, fund af nyskudte, fredede arter, fund af friske blypatronhylstre, fjernelse af skilt, der forbyder jagt og anlæg af ulovlige skydetønder

Der foregår en intens spuling efter sandorm På et lavvandet område fjernes sandet ved at spule det væk fra en påhængsmotor anbragt på stativ Herefter kan sandormene lettere samles op Sandormespulingen foregår udelukkende nord for Storeholms østlige del

Diskussion

Vadefugle

Storeholm og Storeholmsrev kan - ud fra ovenstående tal - klassificeres som en "meget god vadefuglerasteplads" - en TV2-lokalitet (Ferdinands klassifikationssystem, med enkelte ændringer af Meltofte) I månederne september-oktober er lokaliteten en "ekstraordinær god vadefuglerasteplads" - en TV1-lokalitet

I "Større danske fuglelokaliteter" (Ferdinand, 1971), er området en TV-lokalitet (område med mindre vadefugleforekomster), og i "Danske Rastepladser for Vadefugle" (Meltofte, 1981), er området klassificeret TV2^o, med bemærkning om, at der kun er foretaget få tællinger.

Med de intensiverede tællinger kan det fastslås, at Storeholm med omliggende fladvand er en langt bedre rastelokalitet for vadefugle end hidtil antaget.

På Fyn findes kun Odense Fjord og Nr Nærrå Strand der huser ligeså mange eller flere rastende vadefugle.

Særlig hvad angår stor regnspove er Storeholm af væsentlig betydning. Under de landsdækkende vadefugletællinger 1974-78 blev der kun på Saltholm, Vestamager og Tipperne talt over 100 storspover i jagttiden (Meltofte, 1993).

Svaner, gæs og ænder

Tællingerne af rastende svaner, gæs og ænder viser, at området allerede i

dag rummer forekomster af stor betydning.

Vinterforekomsterne af spidsand, pibeand og gråand er efter fynske forhold store, og kan ikke findes andre steder i amtets marine områder, hvor der drives jagt (Byskov, 1993)

Allerede i dag findes der i gennemsnit mellem 300 og 800 af de jagtbare arter i området i jagtsæsonen. Dette er efter fynske forhold betragtelige vandfuglemængder (Byskov, op cit.)

Mørkbuget knortegås findes ikke i tilsvarende tal på andre fynske lokaliteter udenfor Det sydfynske Øhav, og er tidligere kun registreret med op til 350 rastende (Madsen, 1986)

Efterårsforekomsten på 900 er den næststørste i den danske del af Østersø-området (Jørgensen, 1994)

Den store flok af bramgæs i april 1992 er efter danske forhold enestående og helt ekseptionel for Sydøstdanmark (Jørgensen, op. cit.).

Forstyrrelser

Det bemærkes, at det først og fremmest er jagtaktivitet der præger den menneskelige adfærd på lokaliteten. Den mest forstyrrende jagt er jagt fra selve øen, enten ved brug af de ca. 15 skydetønder eller fra tangskjul.

Det bemærkes desuden, at der seks gange er konstateret sandorme-gravning. Så længe gravningen foregår ved den østlige del af Storeholm er konflikter med rastende fugle få,

men sker der en fremtidig, øget gravning længere mod nordvest, vil det betyde væsentlig større forstyrrelser

Badning og turistsejls foregår stort set i renden og udelukkende i sommerferietiden.

Det er konstateret, at under besøg med jagt på Storeholm ligger fuglene mod nordvest ved den del af revet, der ejes af Staten, og hvor der skiltes med jagtforbud (selv om dette jagtforbud af og til overtrædes, fungerer området i dag som et lille "jagtfrit område")

Også på dage uden jagt ligger de væsentligste flokke af ænder og rastende vadefugle indenfor grænserne for det "jagtfri område"

En del af jagten på Storeholm foregår fra en mindre, statsejet ø, beliggende tæt på statsarealet Storeholmsrev. Under jagt fjernes konsekvent et skilt, der forbyder jagt. Under skudafgivelse fra denne ø er der bemærket en flugtafstand på 300-350 meter (25/11-1994). Fugle i det "jagtfri område" forstyrres altså.

Fuglene må også forstyrres af den jagt, der konstateres i det flade vand nord for Storeholm og revet. Her sejles ofte tæt på land.

Hvad enten flokkene i dag opholder sig i eller tæt ved det jagtfri område, fordi der her er de bedste fødemuligheder eller den største ro, må det forventes, at hele Storeholm-området vil fungere på samme måde, som det lille jagtfri område i dag gør

det, hvis hele lokaliteten gøres jagtfri

Storeholm og Storeholmsrev indgår i en økologisk sammenhæng med de vestfor liggende holme, Lindholm, Langholm og Langholmshoved, der også alle er omgivet af fladvand. Udsving under optællingerne på Storeholm kunne indikere, at fuglene ofte flytter mellem disse lokaliteter, og dermed i perioder er udenfor undersøgelsesområdet

Såfremt jagten på Storeholm og i fladvandet nordfor blev begrænset eller ophørte, må det forventes, at hele området mellem Ristinge og Marstal vil kunne huse væsentlig flere svaner, ænder og gæs end tilfældet er i dag

Konklusion

Optællingerne i 1992 - 1995 dokumenterer at Storeholm i dag er en meget god vadefuglerasteplads, klassificeret TV2.

Der er regelmæssigt op til 5000 vadefugle, i efterårsmånederne tæt på 10 000

For stor regnspove er området af national betydning.

Området er også et godt rastested for svaner, svømmeænder og gæs med månedsforekomster på gennemsnitlig 718 fugle

Området er den enkeltlokalitet i Det sydfynske Øhav, der har de største ornitologiske værdier.

Da undersøgelsesområdet er en del af et økologisk sammenhængende

fladvandsområde mellem Ærø og Langeland, må det formodes, at der totalt set opholder sig flere fugle end registreret i denne artikel.

Jagten er den mest forstyrrende faktor, men også en øget sandorme-gravning kan i fremtiden genere de rastende fugle.

Det vurderes, at området kan huse større bestande i træktiden, hvis det eksisterende jagtfri område (det under Staten matrikulerede Storeholmsrev, hvor der er jagtforbud) øges, så jagten på og omkring Storeholm helt forbydes.

Litteratur

Byskov, Flemming: Notat om fuglelivet ved Storeholm, DOF-Fyn 1993.

Jørgensen, H. E. et al.: Rastende bestande af gæs i Danmark, DMU 1994.

Madsen, Jesper: Danske rasteplasser for gæs, Fredningsstyrelsen 1986.

Meltofte, Hans: Danske rasteplasser for vadefugle, Fredningsstyrelsen 1981.

Meltofte, Hans: Vadefugletrækket gennem Danmark, DOFT 1993.

Nielsen, Morten & Harritz, Poul Henrik: Holmene i Det sydfynske Øhav, Skov- og Naturstyrelsen (in prep.)

Området mellem Langeland og Marstal er fyldt med lovlige og ulovlige skydetønder.

Siden sidst

Tim Hansen

Denne udgave omhandler perioden juni - medio november, hvor der blev set mange ørne, havfugle, nøddekriger, to sjældne tornskader og en ditto hjejle.

Efter kuldefremstødet ved månedsskiftet okt./nov. lå der på havet ud for Egensedybet 1.000 **toppede lappedykkere** sammen med 2 **nordiske** 5/11. (KDJ). **Nordisk lappedykker** er også set 4-5/7 i Ærøskøbing Havn (JSA) og i efteråret 2 i Keldsnor i aug/sept (OTØ), 1 Fyns Hoved pri. sept. (MSN) og 1 i Arreskov Sø 28/10 (HKN, NLA).

På et par gode havobs.dage på Fyns Hoved i okt. så MMJ følgende. 20/10: 1 **sodfarvet skråpe**, 2 **suler** og 425 **alk/lomvie** - overvejende alke. 21/10: 1 **mallebuk**, 1 **storkjove**, 14 **suler**, 360 **ridere** og 388 **alk/lomvie**. Og samme sted 4/11. 1 **sodfarvet** og 1 ubestemt **skråpe**, 1 **mallebuk**, 2 **suler**, 70 **ridere** og 10 **søkonger** (THH) En anden god suledag på Fyns Hoved var 30/9, hvor 11 **suler** og 9 **tejster** trak (FES). I alt er 34 **suler** set her i efteråret.

I toppen af rørene ved Arreskov Sø sad en **rørdrum** 18/11 (FET). **Hvid stork** blev set i både Gulstav og Tryggelev Nor 1/8 (KUH, JSA) og på Tåsinge spankulerede 5 **hvide storke** omkring 27/8 (Fuglelinien). Langeland havde til gengæld mange **sorte storke** i august: 1 4/8, 1 12/8, 2 13/8,

hele 7 SØ 14/8 og 1 15/8; alle i Gulstavområdet (OTØ, FET). Renset for gengangere er der således tale om 10 forskellige fugle. Fuglelinien berettede om en **skestork** i Henninge Nor pri. juli og i Keldsnor stod 2 **europæiske flamingoer** 2/7 og endnu 1 15/8 -30/9 (OTØ).

Blisgæssene er ankommet til Jersore, 45 her 5/11 (NLA). Hele 10 **tundrasædgæs** rastede i Søgårds Mose 18-19/10 (FET) og 18/10 sås også 2 **dværggæs** på disse kanter, de trak sammen med **knortegæs**, som der ellers ikke har været mange af, mens **bramgæs** er set i pæne tal 384 trk 11/10, 470 trk + 245 rast 22/10 og 3 148 trk 29/10 (OTØ, THH). Egensedybet husede 4 000-5 000 **pibeænder** ult. okt. (KDJ) og i Tryggelev Nor lå ikke mindre end 71 **knarænder** 19/10 (FET) I følge en jyde blev der set 1 **kongeederfugl** han ved Dovns Klint pri. okt.

Der har været rigtig mange **havørne** dette efterår: Ved søerne 3-5 i perioden. Horne havde 2 trk 31/10 og 3 i samme kikkertfelt 12/11 (PDP) På Sydlangeland sås den første allerede 3-4/9, derefter 2 trk. 21/9 (den ene adult) og til sidst 1-2 14/10

(OTØ). **Kongeørn** er igen set ved Ravnholt, hvor den holdt til 13/10-7/11, hvorefter den flyttede til Brændegård Sø og blev her en lille uges tid (Per Bak, PDP). Ved Illebølle trak en imm. **lille skrigeørn** 22/10 (FET)

Efterårets bedste **rørhøgedage** blev 8/9 med 20 og 10/9 med 25 på Sydlangeland. Her sås også årets sidste 20/10 (OTØ, FET). En 1k **kærhøg**, der rastede på Sydlangeland 16-18/10 blev bestemt til både **hedehøg** og **steppehøg** - det var muligvis en hybrid.

Langelands bedste **musvågedage** var 11/10 med 1.500 ved Rudkøbing og 18/10, hvor 1.554 trak (OTØ). Over Flødstrup på Østfyn trak 733 **musvåger** 1/10 (MMJ). 3 oktober-**fiskeørne** blev set på Sydlangeland. Den sidste trak 18/10.

En ung **aftenfalk** holdt til omkring Fakkebjerg 15/9-9/10. **Aftenfalke** blev også set i Gulstavområdet 4/9, 11/10 og 14/10 (OTØ). Det blev også et stort efterår for **lærkefalk**, idet 50-60 fugle trak på Sydlangeland, flest 15/9 med 14. Til gengæld blev der i alt kun set 4 **vandrefalke** her. En **vandrefalk** trak ved Flødstrup 13/9 og 1 rastede på Monnet 25/10 (MMJ).

I Gulstav Mose hørtes **engsnarre** i de tidlige morgentimer både 5/8 og 20/8 (OTØ).

I Keldsnor rastede en farvemærket (svensk?) **hvidbrystet præstekrave** 17/7 (THH). Samme sted trak 3 **pomeransfugle** 10/9 (MMJ). Men efterårets store vadefuglehit skulle findes i den anden ende af amtet, nemlig en 1k **sibirisk tundrahjelle**.

1k **aftenfalk**, Holmegård ved Fakkebjerg, okt. 1995

som rastede ved Hofmangave 13/9 om aftenen (HEL). Fuglen blev trods ihærdige forsøg ikke genfundet; man måtte nøjes med 2 1k **kærløbere** 18/9 (THH).

Af andre sjældne vadefugle kan nævnes en **sortgrå ryle** ved Horseklint 28/10 og en 1k **odinshane** ved Kauslunde Å 31/8-5/9 (MMJ) I Keldsnor rastede 26 **sortklirer** 19/10 (FET); det er både mange og sent.

En adult **gråmåge** trak forbi Dovns Klint 30/9 (HÆG). **Rovterner** er set i Keldsnor med 2 1/8 (KUH) og 1 Dovns Klint 23/9, der blev set i Tryggelev Nor dagen efter.

En **hærfugl** blev set i Ballen på Sydbyn 25/10 (Th Isager).

Sydlangeland har haft mange **hedelærker**: 81 trk. 14/10, 54 trk. 15/10, 72 rast 24/10 og **bjerglærker**: 17 21/10 (OTØ, FET). Over 20.000 **landsvale** trak ud fra Dovns Klint 21/9. Det er blevet til hele 3 **storpibere** i efteråret 1 Fredmosen 19/9 (OHG), 1 Vesteregn 6/10 (FET) og 1 på Fakkebjerg 28-29/10 (THH). **Markpiber** blev set på Sydlangeland 1/9 og 8/9 (FET) og totalerne for **rødstrubet piber** blev ca. 12 og for **bjergvipstjert** ca. 80. Ved Skovsgård sås og hørtes en **gransanger** af racen tristis 20/10 (FET). Ved Gulstav var der en **rødtoppet fuglekonge** 14/10 og 3 16/10 (OTØ, FET). Ingen af disse gik i Oles net. Det gjorde til gengæld en **lille fluesnapper** 3/9 (OTØ).

I Fakkemosen rastede 22-23/10 en stor tornskade af racen pallidirostris (**steppetornskade**). Det er første gang, at denne race, der af nogle betragtes som en selvstændig art, registreres i Danmark. Den kendes bl.a. på lyst næb, lys tøjle og stort hvidt vingefelt. I okt. sås ca. 10 "almindelige" **store tornskader** på Sydlangeland. En anden sjælden tornskade var en 1k **rødhovedet**, der rastede i Henninge Nor 13/9 (NRA)

Igen har der været **nøddekrage**-invasion, og langt de fleste er set i Gulstavområdet, f.eks. 25 S 16/10 og 13 S 28/10 (OTØ, FET).

Luften over Dovns Klint var tyk af **bogfinker** 30/9, hvor 36.720 trak og 15/10 med 61.200 (OTØ). Ved Dovns Klint trak en **gulirisk** 19/8 (FET) og på hele Sydlangeland sås i alt 11 **hortulaner** i aug/sept (FET) **Hortulan** blev også set ved Østerøso 16/9, hvor 2 hanner rastede (MMJ).

Kommende jagtfrit område ved Viggelsø

Kurt Due Johansen

I 1996 er der planlagt et nyt jagtfrit område i Odense Fjord, nemlig omkring Viggelsø. Egentlig var det meningen, at det jagtfri område skulle være trådt i kraft allerede i 1995, men Reservatsektionen mente, at fugletællingerne i prøvereservatet i Egen-sedybet ville blive påvirket af det jagtfri område omkring Viggelsø.

Forliget mellem DJ, DOF og DN

Det jagtfri område omkring Viggelsø er et resultat af et forlig mellem Danmarks Jægerforbund (DJ), DOF og Danmarks Naturfredningsforening (DN). De tre hovedorganisationer enedes om det jagtfri område omkring Viggelsø, fordi man ikke kunne enes lokalt i Amts naturudvalget.

Forslaget blev sendt til en biologisk vurdering hos Danmarks Miljøundersøgelser, som samtidig skulle komme med et bud på udstrækningen af det jagtfri område.

Behandlingen i brugergruppen

Der har nu været afholdt 3 møder i brugergruppen for Viggelsø. Her er bl.a. repræsentanter for roere, sejlere, fritids- og erhvervsfiskere, jægere, naturfredere og ornitologer.

Til det 3. møde i gruppen fremlagde reservatsektionen et nyt forslag til udstrækningen af det jagtfri kerneområde. Udover jagt var der lagt op til forbud mod surf og højhastighedssejlsads. Dette forslag var en forringelse i forhold til udspillet fra DMU.

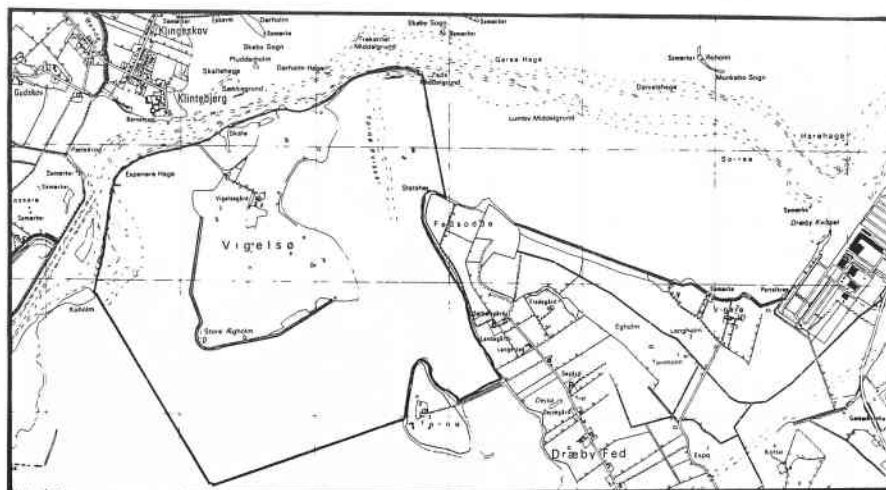

Fig. 1. DMU's forslag

DOF-Fyn vil foreslå, at man vender tilbage til det oprindelige forslag fra DMU, fordi reservatsektionens forslag på en række områder er en forringelse. Der er skåret i det jagtfri område på 3 dellokaliteter. Det betyder, at dybden i området bliver meget mindre. Et jagtfrit område skal have en dybde på ca. en kilometer, hvis det skal kunne huse større mængder af andefugle.

Potentialer i området

Der er gode forekomster af under-vandsplanter rundt omkring Viggelsø. Det drejer sig om havgræs (*Ruppia* sp.) og vandkrans (*Zannicella palustris*). Desuden er der mindre forekomster af ålegræs (*Zostera marina*).

Ved lavvande kan svømmeænder nå disse bevoksninger. Under-vandsvegetationen er så rigelig, at

den vil kunne føde store mængder af pibeænder. Udover pibeand er der mulighed for forekomst af gråand, krikand, spidsand og knortegås.

Samspil med Viggelsø

I efteråret 1997, når braklægningen på Viggelsø er overstået, vil der blive etableret søer på sydøen samt oversvømmelser i efterårs-/vintertiden. Disse nye naturområder vil naturligvis tiltrække mange svømmeænder og gæs. Der vil kunne opstå et værdifuldt samspil mellem Viggelsø og det jagtfri område uden for øen.

Sidste nyt fra området

Ved en optælling for DMU d. 24/10-94, rastede der godt 1.600 pibeænder i, omkring og uden for det planlagte jagtfri område, så det tyder på, at der virkelig er muligheder i området.

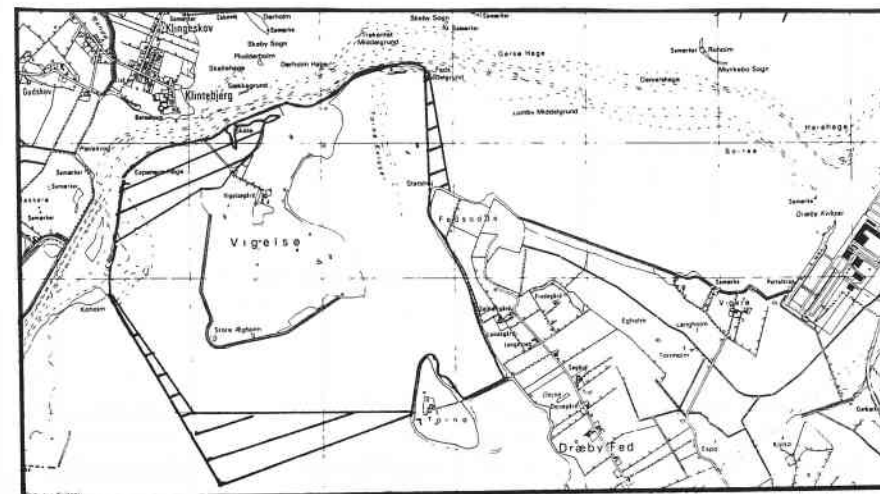

Fig. 2. Reservatsektionens forslag. Forringelsen i forhold til forslaget fra DMU er vist skraveret

Landsrapportgruppen

Peter Lange, landsrapportgruppen

Hvad er rapportgruppen?

Rapportgruppen er nok mest kendt for landsrapporterne, som bliver trykt i DOFT med jævne mellemrum. Den seneste, dækkende 1992, er således udkommet i 3/1994 af DOFT. Landsrapporterne bliver til på baggrund af de lokale rapporter, som f.eks. Fugle på Sjælland (FUPS) og Årsrapporten i Havrevimpelen.

Hvilke arter behandles?

Landsrapporten behandler ikke alle arter, men et udvalg på normalt omkring 120 arter. Det er typisk fra SU-art og til mere almindelige arter, hvor vi skønner, at indberetningen til de lokale rapportgrupper er dækkende for artens forekomst i Danmark.

Arter, som bliver taget af SU-listen, vil altid blive optaget i landsrapporten umiddelbart efter.

De mere almindelige fugle - f.eks. bogfinke, musvit, gulspurv osv. bearbejdes derimod ikke i landsrapporten. Materialet i lokalrapporterne om disse arter er simpelthen ikke dækkende for arternes forekomst i Danmark. Vil man vide noget om forekomsten af de meget almindelige fugle i Danmark, er man henvist til f.eks. resultaterne af DOFs punktælingsprogrammer.

Hvem er vi?

Medarbejderne i landsrapportgruppen er typisk hvervet fra de lokale rapportgrupper.

Arbejdet kræver især, at man er god til at danne sig et overblik over et stort materiale og god til at overholde tidsfrister!

Gruppens medarbejdere er spredt over hele landet, og alt arbejde foregår, ligesom det meste af DOFs øvrige arbejde, på frivillig basis.

Rapportgruppens opbygning.

Gruppen ledes af en kernegruppe med adresse i Fuglenes Hus. Kernegruppen står for indsamling og udsendelse af materiale til bearbejderne, samt renskrivning og korrektur af manuskripter før de afleveres til DOFTs redaktion. Kernegruppen besvarer også korrespondance fra personer eller grupper, som måtte ønske oplysninger om en fugls forekomst i Danmark. Der kan f.eks. være tale om henvendelse fra udenlandske forskere, som ønsker at vide noget om en fuglearts forekomst i Danmark.

Kernegruppen sørger også for at indkalde til rapportgruppernes årsmøde. I dette forum mødes repræsentanter fra alle landets rapportgrupper,

for at udveksle erfaringer og ideer, samt opstille fælles regler for dataindsamlingen og rapportarbejdet. Således foreligger der en skrivevejledning for rapportgrupper, som årsmødet har vedtaget.

Rapportsamling

Rapportgruppen opbevarer en komplet rapportsamling i to sæt: Det ene i Fuglenes Hus, det andet i DOF-Århus amts lokaler på Naturcenter Sølyst.

Rapportsamlingerne er tilgængelig for alle ved henvendelse til rapportgruppen. Rapportgruppen opkøber til rapportsamlingen to eksemplarer af alle lokal- og lokalitetsrapporter, der udgives i Danmark. Dette foregår i praksis ved at de lokale rapportgrupper og fuglestationer indsender to eksemplarer af hver udgivelse til rapportgruppen.

Vær med

Har DU lyst til at være med i landsrapportgruppen, kan du skrive til os på DOFs adresse:

Fuglenes Hus
att.: Landsrapportgruppen
Vesterbrogade 140
1620 København V
eller kontakt:
Peter Lange (86 95 03 41)

Landsrapporterne 1980-1987

Landsrapporterne for 1988-1992 er udkommet i DOFT i de senere år. En rapport for 1978-79 udkom i 1986

som en selvstændig udgivelse. Ind imellem disse, mangler der landsrapporter for 8 år, som blev henlagt pga. mangel på arbejdskraft i landsrapportgruppen.

Gruppen har nu genoptaget arbejdet med de manglende årgange. En rapport dækkende 1980-83 udkom i 1992. Den er på 148 sider og omhandler 117 arters forekomst i Danmark de nævnte år. Den koster 65 kr + evt. porto (15 kr).

Rapporten for 1984-87 udkommer i løbet af jan. 1996. Den forventes at blive på 150 sider og prisen vil blive ca. 80 kr + evt. porto.

Rapporterne kan købes/bestilles ved henvendelse til rapportgruppen.

SEND IND - SEND IND

For at de lokale fuglerapporter og dermed landsrapporten skal få mest mulig værdi, er det vigtigt at få indsamlet så mange observationer som muligt.

Landsrapportgruppen opfordrer hermed ALLE til at indsende data til den lokale rapportgruppe. Det gælder både den superaktive feltornitolog med 365 obs-dage om året og de mere spredte iagttagelser. Kort sagt: ALT MODTAGES MED GLÆDE. Husk jo flere indberetninger jo bedre årsrapport!

Landsrapportgruppens kontaktperson i Fyns Amt er:

Jacob Sterup Andersen
Hybenvej 83
5260 Odense S (65 90 72 09)

Generalforsamling

Afholdes mandag d. 22. januar 1996 kl. 19.00 på Risingskolen i filmlokalet. (Gå efter skiltene)

Dagsorden:

1. Valg af dirigent
2. Formandens beretning
3. Fremlæggelse af revideret årsregnskab for 1995
4. Budget for 1996
5. Valg til bestyrelsen
Følgende er på valg. Søren Bøgelund, Kurt Due Johansen, Jacob Sterup Andersen og Michael Mosebo Jensen.
Alle ønsker genvalg.
6. Valg af revisor
7. Forslag fra medlemmer
8. Eventuelt

Forslag fra medlemmer skal for at kunne gøres til genstand for en generalforsamlingsbeslutning være formanden Flemming Byskov i hænde senest 14 dage før generalforsamlingen.

Efter generalforsamlingen vil Ole Tønder vise lysbilleder fra sit ophold som ringmærker på fuglestationen Ottenby, Öland.

Møder i Filmlokalet på Risingskolen

Mand. d. 26. febr. kl. 19.00

"Fra Ildlandet til Antarktis"
Erik Thomsen vil med sine flotte dias delagtiggøre os i sine oplevelser på den anden side af jorden. Fra et tempereret klima som vores, men med en helt anderledes fauna, bevæger vi os ud på det åbne hav mellem albatrosser og andre stormfugle - for at ende i pingvinernes (h)vide verden.

Tors. d. 21. marts kl. 19.00

Møde med de danske storke - sorte, hvide og i farver, via Jørgen Jensens foredrag og videoer.

"Åbent hus"- møder i DOF-Fyns lokale på Risingskolen

Mand. d. 8. jan. kl. 19.00: Flemming Byskov fortæller om de store vingefang

Mand. d. 5. febr. kl. 19.00: Morten Nielsen beretter om Fuglenes Danmark

Mand. d. 19. febr. kl. 19.00: Jens Bækkelund redegør for Æbelø-fredningen

Stortur til Bosporus, sept. 1996

Oplev det helt store fugletræk med DOF-Fyn. Vi besøger de kendte Camlica-høje i den asiatiske del af Istanbul i Tyrkiet, netop hvor fugletrækket passerer. Trækket af lille skrigeørn kulminerer i perioden med op til flere tusinde fugle dagligt. Hertil tusinder af hvide storke og mange sorte. Et utal af rovfuglearter passerer i samme periode ligeledes i meget store antal. Fugletrækket starter midt på formiddagen, sådan at vi når at proviantere efter morgenmaden på hotel Harem (svimmingpool).

Området er rigt på kulturminde, arkitektur og østens mystik. Vi når således også at besøge den berømte moske Haga Sofia, sultanens palads og måske bliver vi væk i det kolossale overdækkede markedsområde. Turens pris bliver ca. 4.500 kr

tur/retur Fyn med hotel og morgenmad. Periode 16/9 - 22/9 med mulighed for en uge mere.

Anden uge 23/9 - 29/9 bliver med base i Bursa, hvorfra vi tager ture til Uludag-bjerget og Apolyont-søen. Uludag er Tyrkiets næsthøjeste bjerg med en fast bestand af ulve, bjørne og lammegribbe, foruden de almindelige gribbe og rødpandet irisk og krøpers spætmejsse for kratluskerne. Ved Apolyont-søen forventes store koncentrationer af almindelig pelikan, mange hejrearer og vandfugle. Tillægspris for anden uge bliver max. 1.200 kr.

Oplysninger hos turens ledere: Morten Nielsen, tlf. 62 22 17 22 og Flemming Byskov, tlf. 65 98 22 18

Fyldigt program i næste nummer af Havrevimpem.

Ekskursioner

MONNET

Søndag d. 14. januar
Mødested: Bjerreby Kirke kl. 9 00
Tilmelding til lederen:
Poul Rasmussen, tlf. 62 54 10 22
Fyns største strandeng kalder - også på dette tidspunkt. Flokke af sangsvaner, overvintrende svømmeænder og vadefugle. Det er amtets bedste bud på snespurv i flok, og gennem de sidste vintre også vandrefalk.

BØJDEN NOR

Søndag d. 28. januar
Mødested: Færgehavnen kl. 9 00
Tilmelding til lederen:
Gunnar Knudsen, tlf. 62 61 36 79
På en god vinterdag (uden is og tåge) kan der virkelig være noget at se på. Store koncentrationer af dykænder, især bjergænder, sangsvaner, lille skallesluger m.m. Og det hele meget pædagogisk serveret fra fugletårnet i medlys.

ØRNETUR TIL SKÅNE

Weekenden 2. 3. 4. februar.
Bemærk ændret tidspunkt i forhold til tidligere annonceret!
Turen bliver i år en bustur. Vi lejer lejrskolen Gudarp ved Snogeholm. På denne traditionsrige tur satser vi på de store ørne, glenter og gæs.

Meld dig hurtigt til turen, da vi allerede har en del tilmeldinger. Med i turens pris er det hele. Du skal blot have madpakke med til fredag aften og drikkevarer til hele turen. Husk sovepose og varm beklædning. Turens pris bliver ca. 750 kr. Ungdomsmedlemmer halv pris. Tilmelding hos turens ledere: Jørgen Jensen, tlf. 66 16 45 87 eller Flemming Byskov, tlf. 65 98 22 18 eller 40 25 28 55.

GÅSETUR TIL BALLUM

Søndag d. 11. februar
Mødested: Den store rundkørsel, Odense S kl. 6.00
Tilmelding til lederen:
Michael Mosebo Jensen, 65 35 34 04
Turen går først til Ballum Sluse for at få et indtryk af de store gåseflokkede, når de flyver til morgenmad - vi tager kaffen imens. Området omkring Ballum og syd herfor er så absolut landets bedste sted for gæs: op til 25.000 bram- og kortnæbbede gæs raster her midt i februar. Desuden mulighed for blisgæs, blå kærhøg, bjerglærke og meget mere. Turen foregår i privatbiler, og vi kører tilbage sidst på eftermiddagen efter et smut til Saltvandssøen - så HUSK PAS.

Fugle omkring molen

Knud Erik Pedersen

På den store mole ved Agger står de,
fodtrampende
og fingerbankende,
iført plastikregntøj
i talrige gule og grønne nuancer,
ved deres fastkilede fiskestænger.
De går nogle skridt udad,
de går nogle skridt indad.
De betragter deres line,
de bøjer sig over plastikspanden
og henter en bajer frem
og knapper op
og smider kapslen ned
i sprækken mellem betonblokkene.
De tager nogle isnende glurp
med blikket rettet mod
den gule januarsol,
som tøver lidt længere end i går
med at driste sig i havet.

På den store mole ved Agger står de,
hutrende i blæsten,
de fåtallige vintergæster fra
Nordskandinavien:
en halv snes sortgrå rylere.
Ornitologen zoomer dem ind
i sit teleskop
og begynder at tælle.
Havet banker en smule på molen,
og den dyre optik begravnes i
skvættet.
Et kvarters pudsnings!

Plyiit!
Ryleme letter og tegner en flad buer
over det rolige vand
på molens læside
og sætter sig
- o, uforskyldte nåde -
på en blok fem meter fra ornitologen.

Han tæller to gange: otte.
Han skæver til bølgegangen,
finder notesbogen frem
og skriver:
Sortgrå Ryle, 8 -
Store Mole, Agger - 14.50.
Tager så teleskopet på nakken,
vender sig
og haster indad.

På den store mole ved Agger
ridser ryleme
deres fødesøgnings ubegribelige
graffiti
på de ru stenflader.
Hvilken djævel har mon lært dem
at gøre stene til brød?

